

Nr 251.

Av herr **Andersson, Verner**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för folk- och småskollärare m. m.*

Vid avvägning av folkskolans lärarelöner enligt proposition nr 270 har dessa graderats efter tjänstgöringstidens längd. Det torde emellertid vara uppenbart att arbetet inom folkskolan på grund av dess olikartade organisation i hög grad växlar oavsett lästidens längd. Att en lärareuppgift i en folkskola av B- eller C-formerna, där flera klasser undervisas samtidigt, måste vara avsevärt mera betungande ur olika synpunkter än inom en skola av A-formen, med en lärarekraft i varje klass, måste vara uppenbart.

Nu är det ju så att i städerna har man övervägande skolor av A-formen och samtidigt den längre lästiden, som enligt propositionen leder till de högre lönerna. Då däremot landsbygden har de sämre skolformerna vilka äro ur arbetssynpunkt mest betungande för lärarna och samtidigt den kortare undervisningstiden som leder till de sämre avlöningsförmånerna. Härtill kan erinras att vid skolorna i städer och samhällen i regel finnas anställda tillsynings- eller överlärare, vilka ha till uppgift att upprätta statistik med flera uppgifter, åliggande som på landsbygden påvåla respektive lärare och lärarinnor.

Om man därför tar hänsyn till icke endast tjänstgöringstidens längd utan även den arbetsprestation, som i ena eller andra fallet kräves, så kan det knappast vara med rätt och billigt överensstämmande att placera det stora flertalet av landsbygdens lärare i 15 lönegraden eller två lönegrader lägre än deras kolleger i staden.

För att verifiera den uppenbara obillighet som den föreliggande propositionen i vissa fall kan leda till må anföras följande. En lärare med 39 veckors tjänstgöringstid vid folkskola uppbär i slutlön å a-ort 5 160 kronor. En landsbygdslärare med 36 veckors tjänstgöring i folkskola och 6 veckors fortsättningskola uppbär i slutlön 4 560 kronor + 450 kronor för fortsättningskola = 5 010 kronor, alltså 150 kronor lägre lön för tre veckors längre tjänstgöring i en mera arbetskrävande skolform.

Det må även erinras om att gällande grunder för beräkning av dyrortsgrupperingen icke ger rättvisa åt den på landsbygden bosatte tjänstemannen; i verkligheten är icke levnadskostnaden så mycket billigare på landsbygden, som denna gruppering ger förhanden, om nämligen samma levnadsstandard skall hållas. Större delen av förnödenheterna måste köpas till stadspriser. För landsbon tillkommer ofta fraktkostnader och tidsspillan. Sådant som läkarevård och åtnjutande av undervisning i högre läroanstalter ställer sig betydligt dyrare för landsortsbefolkningen.

Starka skäl synas därför tala för att en riktigare avvägning av ifrågasvarande löner vore, att man placerade de manliga lärarna vid folkskolan med upp till 39 veckors tjänstgöring i 16 lönegraden samt med 39 veckors tjänstgöring och däröver i 17 lönegraden.

Beträffande folkskollärarinnorna synes frågan om likalön böra tagas upp i ett större sammanhang; ett lämpligt tillfälle härtill torde bli när resultatet av 1936 års lönekommittés arbete kommer att föreligga färdigt. Denna har ju nämligen enligt lämnade direktiv att behandla även detta spörsmål. Under sådana förhållanden och med hänvisning till vad ovan anförts bör en placering av folkskollärarinnorna i respektive 14 och 15 lönegraderna vara skälig.

Vad slutligen gäller småskollärarinnornas löneplacering, så har, i de utredningar som föregått detta löneförslag enstämmigt vitsordats att med hänsyn till deras ansvarsfulla och krävande arbete att meddela den grundläggande undervisningen och som de små barnens handledare och fostrare, det därför ansetts befogat att dessa erhålla en väsentlig förbättring i sin löneställning. På denna grund synes småskollärarinnorna böra placeras i 8 respektive 9 lönegraderna.

Övriga icke ordinarie ämneslärares löneplacering enligt propositionen måste givetvis justeras i enlighet med vad ovan föreslagits för ordinarie lärare och lärarinnor.

Då det i propositionen gått in för en så kraftig differentiering av lönerna enligt lästiden, så kanske därmed åsyftas att påskynda en utökning av lästiden vid skolorna med nuvarande minimitidsläsning, som är ganska vanlig på landsbygden. Det må då erinras att för landsbygdens del en utökning av lästiden i många fall måste inge betänkligheter. Skolgången blir för landsbygdens barn ofta ganska betungande, på grund av de långa skolvägarna och de otillfredsställande näringsförhållandena för barnen under deras skolgång. Sålunda händer ofta att barnen få lämna hemmen redan vid 7-tiden på morgnarna, ja i vissa fall ändå tidigare, för att återvända först vid 5-tiden på eftermiddagen. När härtill kommer läxläsning och hemuppgifter så blir det vida mer än åtta timmars arbetsdag för dem. Då därtill kommer de otillfredsställande näringsförhållande som den medhavda torrkaffningen under skoltiden måste bli är det helt naturligt att skolgången för de fysiskt klenare barnen blir i hög grad påfrestande. I städerna ställer sig saken väsentligt annorlunda, bland annat på den grund att barnen även under skoltiden kan intaga sina måltider i hemmen vid de vanliga måltidstimmarna.

Barnen på landsbygden behöva därför på anförda skäl de längre ferierna för att deras fysiska utveckling ej skall i allt för hög grad eftersättas.

Det torde emellertid finnas möjlighet att förstärka de på landsbygden ofta förekommande svagare skolformerna utan att därför öka barnens lästid; detta kunde ske genom en differentiering av lästiden emellan de olika klasserna. Läraren finge därigenom 37 eller 38 veckors tjänstgöring, medan bar-

nens lästid förbleve 34¹/₂ eller 36 veckor. En dylik anordning skulle sannolikt kunna ge ett bättre resultat och med tanke på att man står i begrepp om införandet av det sjunde skolåret, varvid frågan om hur man bäst skall gå till väga för att uppnå största möjliga nytta för barnen av denna utvidgade skolplikt är i hög grad aktuell, synes en utredning av detta spörsmål snarast böra verkställas.

Det må slutligen framhållas att den kår vars lönefråga härmed avgöres påvila uppgifter av utomordentlig betydelse för vårt folks framåtskridande kulturellt och även materiellt. Gångna tiders kulturepoker synas bekräfta att en kulturs värde och möjlighet att bestå ytterst beror på, icke hur många och hur framstående vetenskapsmän den haft att uppvisa, utan mera på hur djupt ned bland folkets breda lager upplysning och kultur har trängt. Då vi i vårt land i denna tid glädjas, ja kanske yvas över ett betydande framåtskridande under de senast gångna årtionden och våra lyckliga sociala förhållanden, som vi leva under, så kan det säkerligen på goda grunder påstås, att förtjänsten härav till ingen ringa del kan tillskrivas vår goda folkundervisning, främst vår folkskola inom vilken ges den grundläggande undervisningen och för det stora flertalet av vår uppväxande ungdom hela dess skolunderbyggnad. Vår folkskolas lärarkår har, särskilt för landsbygden, varit och är alltjämt där vår kulturs yttersta utpost. Den har väl fyllt sin uppgift, därom finns det många vittnesbörd.

Att uppfostringens problem äro bland de svåraste av de uppgifter som vi människor kunna ställas inför måste erkännas. Redan fostran av egna barn kan mången gång leda till svåra bekymmer; att uppgifterna för läraren och lärarinnan då måste bli mödosamt och ytterst krävande torde vara uppenbart. Att därför som mången gång vid diskussionen om löneförmåner göres, jämföra lärarens maktpåliggande kall med ett ofta mekaniskt, siffermässigt och reglementsreglerat arbete, det vittnar endast om oförståelse för de uppgifter som en lärare och lärarinna ofta bli ställda inför till vilka får räknas även de svårigheter som missriktade föräldrakänslor kunna vålla. I lärarens gärning kräves ett aldrig slappnande aktgivande på sig själv och ett outtröttligt tålamod, vilket säkerligen blir betydligt mera påfrestande än en till tiden längre arbetsuppgift på något annat område.

Med hänvisning till vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen vid ett bifall till kungl. propositionen nr 270 angående lönereglering för folk- och småskollärare m. m. måtte besluta de förändringar i nämnda lönereglering, som i motionen har angivits, och vidtaga de åtgärder i övrigt som därav kan påkallas.

Stockholm den 5 april 1937.

Verner Andersson.

